

11—13 октябрь кунлари КПСС Марказий Комитетида мафкуравий ҳодимларнинг Бутуниттифоқ кенгаши бўлиб ўтди. Кенгашда иттифоқдош жумҳуриятлар Компартиялари Марказий Комитетларининг ўлка, вилоят, пойтахт шаҳар партия комитетларининг миллий сийosat масалалари билан шуғулланувчи котиблари, партия комитетларининг ҳодимлари, бир қанча марказий ва жумҳурият мафкуравий муассасаларининг раҳбарлари, жамиятшунос олимлар, партия матбуотининг намоёндалари қатнашди.

Мафкуравий ҳодимларнинг ҳозирги авлоди ўз фаолиятини одатдан ташқар шариоатда амалга оширишда, деди кенгашичи, КПСС Марказий Комитети Сийосий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет котиби А. С. Дасохов, Гап, аввало, кескин иқтисодий-иқтисодий вазият ҳақида, жамиятнинг сийосий-лашуви мислиси ўсганлиги, партия фаолиятининг кўп жиҳатдан одат бўлмаган янги хусусиятлари ҳақида бормоқда. Кенгашнинг вазифаси жамиятни янгилашнинг бурилиш пайтида — қийин, кескин ва зиддиятли бўлса ҳам, аммо юнвонияли пайтида пайдо бўлган кўндал-кўп саволларга ўртолларча, ошқора муҳитда жавоб излашдан иборат.

Истифол учун қўйилган мақсадларнинг муқобили йўқ ва улар қонуниятларидан, деб таъкидлади А. С. Дасохов. Бизнинг давримиз қатъий белгилаб қўйилган, марказлаштирилган буйруқбозлик-маъмуриятчилик иқтисодиёти билан машаққатли хайрлашув давридир. Биз Иттифоқнинг ҳуқуқронлик асосидан тўзилишига барҳам беришимиз ва муқабил давлатлар Иттифоқини шакллантириш йўлига чиқялмиш. Партия сийосий монополизмдан воз кечди, фикрлар хилма-хиллигига асосланган жамиятга ўтилмоқда. Мана шуларнинг ҳаммаси партиянинг мафкуравий фаолиятини янги йўлга олишга таъсир қилди, партия XXVIII съездида ва КПСС Марказий Комитетининг октябрь Пленумида шу ҳақда қизқарли тарзда ва зўр ташвиш билан гапирди. Бозор муносабатларини шакллантиришга, кўпмиллатли давлат тўзилишининг тарихига ва шу ҳақдаги ҳозирги қарашларга оид оммавий адабиётни режалдан ташқари,

ларини ўртоқлашди. Мамлакатдаги иқтисодий бериш ва партияда бўй бериш жараёнлар билан боғлиқ масалаларни ўқиб қилиб қўйилган, вазиятни барқарорлаштириш, янги иқтисодий муносабатларни вужудга келтириш, бошқа демократик кучлар билан ҳамкорлик қилиш, фуқароларнинг иқтисодий ҳаётини ҳусусида аниқ тақдирларни киритди. Украина Компартияси Марказий Комитетининг котиби В. Е. Острожскийнинг фикрича, партия бешта масалага биринчи галда эътибор бер

Сўнгра КПСС Марказий Комитетининг котиблари билан учрашув бўлди. Сийосий бюроси аъзолари, Марказий Комитет котиблари ҳозир бўлган кишиларнинг ёзма ва оғзаки саволларига жавоб қайтарди. Қизғин мулоқот бошланиб кетди. Жумладан, В. А. Купцов кенгаш қатнашчиларига янги сийосий партиялар ва ҳаракатлар билан алоқалар, уларнинг фаолияти ҳақида, шунингдек, КПССнинг мазкур партия ва ҳаракатларга муносабати тўғрисида гапириб берди. КПСС Марказий Ко

митетининг котиби барча демократик ҳаракатлар билан, социалистик йўлда турган мамлакатнинг социалистик йўлини азиз билган барча кучлар билан ҳамкорлик қилиш зарурлигини таъкидлади. Антимонополизм кучайиб бормоқда, буни ҳамма кўриб турибди, ҳозир лақойлик, аралашмаслик мавқеи ҳар қандай танқиддан тубандир, барча чинакам халқчил ва таппарвар кучларни фуқароларнинг янги иқтисодий негизда бирлаштириш зарур.

Шарқий Европа мамлакатларидаги янги сийосий партиялар ва ҳаракатлар билан алоқа ўрнатилишига КПССнинг ёндашуви тўғрисида, XXРдаги иқтисодий ва сийосий ислохотлар ҳақида, янги ва оқил истифодадаги иттифоқчиларимиз тўғрисида, Варшава Шартномасининг тақдирини қандай бўлиши ҳақида КПСС Марказий Комитетининг котиби В. М. Фалин билан ўқитилган мулоқот ҳам мазмундор бўлди. КПСС Марказий Комитети Ишлар бошқарувчиси Н. Е. Кручина КПССнинг бюджетини ва мол-мулк масалалари ҳақида гапирди.

Тўшдан кейин кенгаш қатнашчилари марказий оммавий ахборот воситаларининг раҳбарлари билан давра суҳбатда учрашди. СССР Телевидение ва радиотрансляция давлат комитетининг раиси, КПСС Марказий

Комитетининг аъзоси М. Ф. Ненашев, СССР давлат матбуот комитети раисининг биринчи ўринбосари Д. Ф. Мамлеев, СССР АҚда вазирнинг ўринбосари Е. А. Манян, «Коммунист», «Партийная жизнь» ва «Диалог» журналларининг бош муҳаррирлари Н. Б. Биксевич, Н. С. Игнатов, В. Д. Попов, «Правда» газетаси бош муҳаррирининг ўринбосари М. Я. Королёв, «Рабочая трибуна» газетасининг бош муҳаррири А. П. Юрков суҳбатда қатнашди.

Бутуниттифоқ кенгашининг охириги иш кунин СССР Президентлик Кенгашининг аъзоси Г. И. Ревенконинг янги Иттифоқ шартномасини тайёрлашнинг бориши тўғрисидаги ахбороти билан бошланди. Шундан кейин Президентлик Кенгашининг аъзоси, СССР Ички ишлар вазирини В. В. Бакатин билан учрашув бўлди.

Кенгаш иштирокчилари КПСС Марказий Комитетининг бўлим мудири В. А. Михайловнинг ҳозирги босқичда партия миллий сийосатининг муаммолари тўғрисидаги нутқини тингладилар. Шу масала юзасидан бўлган мунозараларда бир қанча партия комитетларининг котиблари, КПСС Марказий Комитети Мафкура бўлимининг мудири А. С. Капто иштирок этдилар. КПСС Марказий Комитетининг котиби А. Н. Гиренко мунозарани ақуладди.

Мафкуравий ҳодимларнинг Бутуниттифоқ кенгашида А. С. Дасохов янгуловчи нутқ сўзлади. КПСС XXVIII съездининг ва КПСС Марказий Комитети 1990 йил октябрь Пленумининг социалистик йўл назаридасини ривожлантиришга қўшган ҳиссаси таърифлаб берилди, партиянинг фуқаролар янги иқтисодига эришиши, КПССнинг омма орасидаги ишнинг фаоллаштириш дастурини турмушта тадбиқ этиш соҳасидаги вазифалари баён қилиб берилди.

Кенгаш қатнашчилари В. И. Ленин Маъволейга гулчамбар қўйдилар.

(«Правда» — ТАСС).

«Обуна—91»

ХИЗМАТ ҚИЛГАНЛАРГА ИМТИЁЗ

«Каршинефть» ишлаб чиқариш бirlасмалари маъмурияти ва кесба уюшмаси ташкилоти «Совет Ўзбекистони», «Правда Востока» ва «Правда» рўзномаларига обуна бўлган инлор ишчилар, меҳнат ветеранлари, кам таъминланган оилаларга имтиёз яратдилар. Маъмурият ва кесба уюшмаси ташкилоти ўз маблагини ҳисобидан обуна ҳақининг ярмини кутарадиган бўлди.

Бирлашмада 50 нафар киши ана шундай имтиёз билан «Совет Ўзбекистони» рўзномасига обуна қилинди. Мусобақа голибларидан айримларига обуна варақаси тўлдириб ҳақи тўланганлиги ҳақидаги ҳужжат муқофот сифатида топширилди.

Жуда кўп санат корхоналари партия ташкилотлари бундай ташаббусни сидқидилан қўллаб-қувватламқдалар, — дейди шаҳар партия комитети инструктори Исмет Очлов. — Жумладан «Ўзбекнефтегазгеология» бirlасмаси, Қарши темир-бетон, ёғ экстракция заводлари, бургулош ишлари бошқармаси, «Ўзэлектромонтажнинг иккинчи механизациялашган кўча колоннаси», 10-ун комбинатида бу хайрли ишга дадил кўп урилди. Хар қайси коллектив маъмурияти ҳамда кесба уюшмаси ташкилоти тул маблагини ҳисобидан ўз ташкилотига меҳнатини синган 50—60 киши имтиёзидан таразда «Ўзбекистон» рўзномасига обуна қилинмоқда.

Яқинда рўзнома ва ойнамаларга обунанинг бориши шаҳар партия комитетиде кен муҳокама қилинди. Имтиёз билан обуна бўлётганларнинг 50 фоиз пулини тўлаётган жомаларнинг ибратли иш маъқуланди. Обунани ҳаёт томонлама уюшқонлик билан ўтказиш тадбирлари кўриб чиқилди.

М. КАРОМОВ, «Совет Ўзбекистони» муҳбири.

НАВОЙНИНГ ЮБИЛЕЙИ ЯҚИНЛАШМОҚДА

Тошкентда бўлиб ўтган кенгашда ўзбек адабиётининг асосчиси Алишер Навоийнинг юбилейига бағишланган тантаналарга қандай тайёргарлик қўйлаётгани муҳокама қилинди.

Навоий ёдгорлигини яратишга асосий эътибор берилди. Илгари бу ёдгорлик мажмуи «Чорсу» меҳмонхонасидан бошланиб, Навоий кўчаси бўйлаб Ўзбекистон ССЖ катта театри майдонини қамраб олиши режалаштирилган эди.

Москвда, бошқа иттифоқдош жумҳуриятларда мутафаккир юбилейи тантаналарини ўтказиш мўддатлари, буюк сўз соҳибни асарларини нашр этиш билан боғлиқ масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг муҳбир аъзоси, юбилейни ўтказиш ташкилот комитетининг вакили А. П. Қаюмов шундай деди: — Маълумки, Маданият вазирлиги, Меъмолар уюшмаси, жумҳурият «Китобхон» жамияти, Тошкент шаҳар иқроия комитети бўлажак ёдгорлик мажмуининг энг яхши гоёси ва у ўрнатиладиган жой учун эълон қилинган конкурсга 49 та лойиҳа киритилган. Конкурс комиссияси меъмолар Мусабоев тақдир этган шoir ҳайкали лойиҳасини афзал кўрди. Ушбу ёдгорлик Навоий номли театр майдонига ўрнатилди. Афсуски, улкан меъморий майдонини, катта ҳудудини таъмирлаш ва ободонлаштириш ишларини ўзиде муассасмалаштирадиган ёдгорликнинг бунёд этишга доир бирорта ҳам лойиҳа берилмади. Шу муносабат билан иқтисодий мунобақан 25 декабрда давом эттиришга қарор қилинди. Муддат жуда оз, вақт кўтиб турмайди, шу сабабдан Навоий юбилейига мўлжалланган ёдгорлик

Э. ТУХВАТУЛЛИНА, ЎзТАГ муҳбири.

ФУТБОЛ: ДАЪВОГАРЛАР БАҲСИ

Биринчи лига коллективлари мамлакат чемпионатида янгуловчи арифасида турибди. Владимирова спартакчилари чемпионатнинг олтин медалларига даъвогар эканликларини ана бир бор намоий этидилар. Улар Сухови динамочиларини қўқиб қилиб (3:2), жъзини очколарини 49 тага етказиб, пешқадамлик навоиларини мустаҳкамлашди. Лекин кумуш ва бронза медаллари қайси командага ҳасиб этиш ҳақида аниқ фикр айтиш қийин: Шунга қарамай, «Металлург» ва «Пактикор» командаларини бу борада асосий даъвогарлардан дейиш мумкин. «Металлург» футболчилари навоиларига учрашувини ўз майдонларидан «Шинник» коллектив билан ўтказиб (1:1), 47 очко билан иккинчи ўринга қўйиладилар. Пактикорчилар эса сфарар учрашувидан бирини Ставрополь динамочилари майдониде ўтказиб (0:1), 46 очко билан учинчи ўринга тушдилар. Ставрополь динамочилари билан «Шинник» командалари 40

тадан очко тўлаб, соврилли ўринлардан бирига дъвогарлик қилишмоқда. Пойтахт темирйўлчилари ҳам бўлиб келишмапти. Улар навоиларига учрашувини сфардада Никитин Новгороднинг «Локомотив» командаси майдониде ўтказиб, дарвозага иккита жойбасиш тўп киритишди. Пойтахтликлар ҳам 39 очко билан фарзли ўринлардан бирига талабгор бўлиб туришди.

Кези келганда шунини айтиш керакки, спартакчилар қолган тўрт ўйинини ўз майдонлариде ўтказишса, «Металлург» бир учрашувини ўз муҳлислари дарсиде, қолганлариде сфардага боради. Ставрополь динамочилари билан «Шинник» футболчилари иккитадан ўйинини ўз майдонлариде, бошқа учрашувларини сфардада ўтказишди. Темирйўлчилар Москвада учта ўйин кўрсатишди. Пактикорчилар ҳам сфардада «Ростсельмаш» меҳмонини бўлга, кейинги ўйинларини Тошкентда ўтказишди.

● Пактикор районидеги А. Икромов пахта тозалаш заводи бу йил 35 минг тонна пахтани қайта ишлади. Бу ерда Мирзачул, Октябрь, Дўстлик ва Пактикор районларида етиштирилган пахта қабул қилинади. Айни кунларда заводда иш қизғин. Суратда: корхона ҳодимлари фаолиятини айрим лавҳалар.

У ҚУШВОҚОВ олган сурат.

Ўзбек адабиётини қимматли атамалари қай аҳволда? Ҳозирги кунда дарсликлар, ўқув қўлланмалари, методик кўрсатма ёки илмий-оммабон асарларда қимматли атамаларнинг 80 фоиздан ортиғи ўзга тилларда берилганлигидан кўз юма олмайсиз. Ўн тўрт жиллик Ўзбек Совет Коммуни, шу йил нашрдан чиққан болалар қимматли қомуси ёки бошқа асарларни кўздан кечирсангиз шу ҳолатни кузатасиз.

Ўзбек тилида яратилган қимматли атамалари қай аҳволда? Ҳозирги кунда дарсликлар, ўқув қўлланмалари, методик кўрсатма ёки илмий-оммабон асарларда қимматли атамаларнинг 80 фоиздан ортиғи ўзга тилларда берилганлигидан кўз юма олмайсиз. Ўн тўрт жиллик Ўзбек Совет Коммуни, шу йил нашрдан чиққан болалар қимматли қомуси ёки бошқа асарларни кўздан кечирсангиз шу ҳолатни кузатасиз.

Атамақим қимматли атамалари қай аҳволда? Ҳозирги кунда дарсликлар, ўқув қўлланмалари, методик кўрсатма ёки илмий-оммабон асарларда қимматли атамаларнинг 80 фоиздан ортиғи ўзга тилларда берилганлигидан кўз юма олмайсиз. Ўн тўрт жиллик Ўзбек Совет Коммуни, шу йил нашрдан чиққан болалар қимматли қомуси ёки бошқа асарларни кўздан кечирсангиз шу ҳолатни кузатасиз.

ЎЗ ҲИССАСИНИ ҚЎЙИШСА...

— яъни авиваж воситаларини бирор буюмга қўйиб деб берган маъқулми? Тўртинчидан, атамаларни ўттинчидан йилларда қўллашнинг ҳолатларига ўтказиш каби фикрлар мавжуд. Ўша йилларда кислородни азичил, водородни сувчил, мильяни марғумиш, углеродни карбон, углеводородларни карбонсув, углеводородларни карбонводородлар деб атадилар. Кейинги йилларда рус тилида қимматли атамалар ва қўш сўзли атамалар янгича тус олди. Масалан, илгари «окис алюминия» «окис» «цинка», «окис» «железа» дейилса, эндиликда бу иборалар «алюминий оксид», «цинка оксид», «железа оксид»лар билан алмаштирилди. Шунга ўхшаш «нитрат бария», «нитрат серебра» ва шу каби жуда кўп иборалар «бария нитрат», «серебра нитрат»лар билан ўзгартирилди. Бундай ўзгаришларини ҳам ҳисобга олишга тўғри келадиган «Кальция хлорид» ёки «натрий хлорид» «кальций хлорид» ёки «натрий хлорид» деб таржима қилинмиш. Лекин «Назарова реакция» ёки «Несмеянова реакция» «Назаров реакция» ёки «Несмеянов реакция»

реакцияси» («Назаров реакция» ёки «Несмеянов реакция» демайликми?) деб атайилиш. Шу муносабат билан юқоридеги ва шу каби бошқа ибораларни «кальций хлорид» ёки «натрий хлорид» деб ишлатмаслик илмий жиҳатдан тўғри бўлур эди. Марғум жиҳатдан қараганда гап

ларнинг ҳам русча, ҳам ўзбекча нусхаларини ишлаш тарафдоримиз. Шундай ибораларга гурупа («гуруҳ»), «структура» (тузилмиш), «комбинация» (уйғунлашмоқ), «тунд» (тупроқ ости), «упаковка» (қиммат молекула ва атомнинг зич жойлануви мазмунини ишлаш мақсада мувофиқ), «цикл» ёки «цикл»

ма қилиш керакми ёки ўзича қолдириш мақсада мувофиқ? «Дегидратация», «деметилирование» ни ўзбекчада «депарафизация», «деафальтация» каби иборалар билан алмаштиришимиз ёки «парафинини тортиб олиш», «асфальтин тортиб олиш»лар билан алмаштиришимиз? Аммо де — билан бошланган барча сўзларини ҳам бирор моддани тортиб олиш мазмунини ташвишланмишимиз кераклигини уқдириб ўтамиз. «Десинти», «декаметазон», «деканаль», «деканоль», «дексин», «декстрин» ва бошқа сўзлар моддаларини билдиргани учун номлари ўзича сақланиши зарур. Нашриёт ҳодимлари, рўнома, ойнама таҳрир хайити аъзолари, адабиётшуносларимиз, ёзувчи ҳамда журналистларимиз бир ёқадан бош чиқариб, қиммат фаннинг оқсатган «тили»ни бойитиш маданиятимизнинг акражмас қисми бўлган бу соҳага ўз ҳиссаларини қўйишнинг истардик.

Қ. АХМЕРОВ, жумҳурият Атамақим қимматли атамалари раиси ўринбосари, қиммат фанлари доктори, Тошкент политехника институтини анорганик кимё кафедраси мудири, профессор.

АТАМАЛАР БУРЧАГИ

Абсорбция газон — Газларни ютиш
Агрохимия — Агрономия
Азосочетание — Азоуғунлик, азоуғунлашмоқ
Бензиновая перегруппировка — Бензил қайта гуруҳланиш
Винилирование — Виниллаш, винил гуруҳи киритиш
Водостойкость — Сузбардошлик, сувга чидамлик
Гидротермальные процессы — Иссиқ сувдаги жараёнлар
Двухвалентные реакции — Қўшвалентли реакциялар
Двойные соли — Қўшлук тузлар, қўш тузлар
Древесная смола — Егоч қатрони
Желчные кислоты — Сафро (ў) кислоталари
Квантовый выход — Квант чиқими
Коррозионностойкость — Зангардошлик
Молекулярные пучков метод — Молекуляр тутам усули
Насадка — Шахлама
Проба — Намуна
Огнестойкость — Оловбардошлик
Четвертичная структура белка — Оксигининг тўртламчи тузилиши

Тил ҳақидаги Қонун—амалда

(халқа ёки халқасимон) ва бошқаларни киритиш мумкин.

Яна бир фикрини ўртага ташламоқчимиз. Бу ҳам тақдир ва муҳокама талаб. Қимматли қатор атамаларда янги сўз таржима қилиб, янги сўз таржима қилиб бўлмайдиганларни ҳам учрайди. «Пенополиуретан», «полиэласти», «олгосахарид», «моносахарид», «полисахарид», «целлюлоза», «целлюлоза», «триглицерид», «триглицерид», «полилизид», «диантримид» каби ва бошқаларни таржи

• Президент Фармони қандай бажарилмоқда?

Жумҳуриятимиз Президентининг Ўзбекистон ССР қишлоқ аҳолисини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлашни яхшилаш тўғрисидаги Фармони қишлоқ аҳли турмуш шароитини ўнглаш сари кўнглиган муҳим қадам бўлди. Эндиликда маъмур Фармонини жойларда вақтида амалга ошириш гоёт муҳим вазифадир. Айниқса, қишлоқ аҳолисини тоза ичимлик сув билан таъминлаш муаммосини тезроқ ҳал қилиш керак.

Бу борада бизнинг Самарқанд вилоятимизда анча ишлар қилинган. Лекин масалага реал қарайдиган бўлсак, ҳали бажарилган ишдан бажарилмагани кўпроқ. Масалан, водопроводлаштириш муаммосини олайлик. Вилоятда қишлоқ турар-жойларининг 60—70 фоиз аҳолисини ичимлик сув билан таъминланган. Бу ерларда асосан сув манбаи сифатида ер ости сувлари билан фойдаланилмоқда. Бироқ ачинарлики шундаки, бу сувлар ҳеч бир тазаланмасдан водопровод тармоқларига юборилапти. Ҳатто баъзи бир районларда ер ости сувлари сифат жиҳатидан ичимлик сув стандарт талабларига жавоб бермасда, истеъмол қилинганда Бундай ҳолат эса сув манбаидан олинаётган сувнинг тозаланиши узлуксиз текшириб кўришни тақозо этади.

Ҳўш, вилотда бу йўналишда қандай ишлар амалга оширилмоқда? Аввало шунини айтиш керакки, област асосан ошот комитетига қарашли Гумбаз ремонт-эксплуатация бошқармаси барча районлардаги қишлоқларнинг ер ости сув иншоотларини ва водопровод тармоқларини назорат қилиб турибди. Улар қисман бўлсада, ер ости сувларининг сифатини физик-кимёвий жиҳатдан текширишни ҳам йўлга қўйишган.

Ушбу текширишларга кўра, вилотдаги кўпгина жойларда ичимлик сувининг сифати бузилган. Масалан, Пастдарғом ва Ургут районларидан ташқари барча районлардаги ер ости сувларининг қаттиқлиги ичимлик сувга нисбатан қўйилган стандарт талабларидан анча юқори. Бу кўрсаткич айниқса Советобод районидаги Қарнаб посёлкасида нормадагидан 2,7 марта кўпдир. Пойарик, Каттақўрғон, Советобод ва Пахтачи районларидаги ер ости сув таркибига сульфат миқдори кўпайган.

Бундан ташқари, айрим районлардаги ер ости ичимлик сувларида аммиак, нитрат каби захарли моддалар борлиги аниқланди. Бу асосан Пахтачи, Каттақўрғон ва Ургут районлари ер ости сувларида кайд этилди.

Очигини айтганда, вилотда ер ости сув иншоотларини эксплуатация қилиш ҳамда ремонт хизмати кўрсатиш шу куннинг талаблари даражасида эмас. Бунинг устига Гумбаз ремонт-эксплуатация бошқармаси ўз хизмати учун ҳўжаликлардан ойна 500—700 сўм миқдорда пул талаб қилипти. Бундай хизмат эса

эндигина иқтисодиётни ўнглаб олаётган қолхоз ва совхозлар учун қимматга тушмоқда. Шу боис кўпгина ҳўжаликлар ўз куч ва имкониятлари билан ичимлик сув муаммоларини ҳал қилишга киришганлар.

Юқоридагиларни ҳисобга олиб шунини айтиш мумкинки, Самарқанд вилотида, қолаверса, бутун жумҳуриятимизда аҳоли сифат-саломатлигини асраш мақсадида ичимлик сув тозаланишга эътиборни кучайтириш зарур. Бунинг учун энг аввало аҳолини тоза сув билан таъминлашнинг комплекс программасини ишлаб чиқиш керак. Бизнингча, тадбир икки йўналишда олиб борила, фойдали бўлур эди. Биринчидан, суғориладиган зоналарда аҳолини юз фоиз тоза водопровод суви билан таъминлаш зарур. Иккинчидан, тоза сув бўлмаган турар жойларда сув тозалаш қурилмаларини ўрнатиш ва аҳолига тоза ичимлик сув етказиб беришни йўлга қўйиш лозим. Мухими, бу ишларни бошлашдан олдин бутун жумҳуриятимиздаги қишлоқ турар жойлари ичимлик сувининг тозаланиш текшириб чиқиш керак. Агар шу йўлда ҳўжалик ва ташиқлотлар биргаликда ҳаракат қилсалар, имконият ва резервлардан ўз вақтида фойдалансалар жумҳурият қишлоқ аҳолисини қисқа муддатларда тоза ичимлик сув билан таъминлаш мумкин.

Хуллас, ҳозирги пайтда вилотда қишлоқ жойларидаги ичимлик сув таъминоти шохобчаларини эксплуатация қилиш, уларга ремонт хизмати кўрсатиш ва планлаштириш ишларини бошқаришни марказлаштириш зарур бўлиб қоляпти. Тўғри, бу йўлда Гумбаз ремонт-эксплуатация бошқармаси томонидан дастлабки қадамлар қўйилди. Масалан, вилотнинг барча районларида ушбу бошқарманинг ремонт участкаларини ташкил этишга киришилган. Бизнингча, вилот қишлоқларидаги бутун ичимлик сув иншоотлари ва водопровод тармоқларини маъмур бошқарма иштирокида ўтказиш керак. Шундагина ер ости ичимлик сув шохобчаларини таъмирлаш ва ремонт қилиш ишларининг танларини пасайтириш имкониятига эга бўлилади.

Яна бир масала, Гумбаз ремонт-эксплуатация бошқармаси қойида физик-кимёвий текширишларни мунтазам ўтказиб турадиган лаборатория тузиш мақсада мувофиқ, деб ҳисоблаймиз. Негаки, ер ости сувлари таркибидан ҳар хил кимёвий моддалар нормадагидан кўпайиб кетган бўлиши мумкин. Лаборатория ташкил этилса, биргина водопровод сувининг ҳам тозаланиш текшириш имконияти туғилади.

Юқоридагиларни ҳисобга олиб шунини айтиш мумкинки, Самарқанд вилотида, қолаверса, бутун жумҳуриятимизда аҳоли сифат-саломатлигини асраш мақсадида ичимлик сув тозаланишга эътиборни кучайтириш зарур. Бунинг учун энг аввало аҳолини тоза сув билан таъминлашнинг комплекс программасини ишлаб чиқиш керак. Бизнингча, тадбир икки йўналишда олиб борила, фойдали бўлур эди. Биринчидан, суғориладиган зоналарда аҳолини юз фоиз тоза водопровод суви билан таъминлаш зарур. Иккинчидан, тоза сув бўлмаган турар жойларда сув тозалаш қурилмаларини ўрнатиш ва аҳолига тоза ичимлик сув етказиб беришни йўлга қўйиш лозим. Мухими, бу ишларни бошлашдан олдин бутун жумҳуриятимиздаги қишлоқ турар жойлари ичимлик сувининг тозаланиш текшириб чиқиш керак. Агар шу йўлда ҳўжалик ва ташиқлотлар биргаликда ҳаракат қилсалар, имконият ва резервлардан ўз вақтида фойдалансалар жумҳурият қишлоқ аҳолисини қисқа муддатларда тоза ичимлик сув билан таъминлаш мумкин.

БЕТГА АЙТГАННИНГ ЗАҲРИ ЙЎҚ

ҚУРИЛИШДА БУРИЛИШ БЎЛАРМИКИН?

Бизнинг фарзандларимиз ўқитган Ҳамид Олимжон номи 8 йиллик тўлиқсиз ўрта мактаб қурилганига 40 йилдан кўпроқ вақт ўтди. Илгари у 2 хонали уй бўлиб, кейин бироз кенгайтирилганди. Ҳозир яроқсиз ҳолатга келиб қолган. Шундай бўлсада болаларимиз бу ерда ўқийотибди.

1986 йили биз, ота-оналар район раҳбарларидан илтимос қилганимиздан кейин, «Қизил Октябрь» қолхозидан 2 гектар ер ажратилиб, янги мактаб қурилиши бошлаб юборилди. Қурувчилар 1989 ўқув йилига янги мактабни фойдаланишга топшираман, дея ваъда беришди. Бироқ ўп ўтмай мактаб қурилиши «ўхтаб қолди. Сабобини сўраганимизда, бинокорлик материаллар ўз вақтида келтирилмаётганини рўқач қилишди.

Тўғриси, яқинда жумҳуриятимизда «Келажикимиз — мактабда» дея халқимизга мурожаат қилинганди, биз ҳам роса қувонгандик. Қурилиш ташкилотлари раҳбарлари энди мактаб қурилишини жадаллаштирсалар керак, деб ўйлагандик. Афсуски, қурилишда асло бурилиш бўлмади. Шунда район раҳбарларига яна қайта-кайта мурожаат қилдик. Ворошилов район Совети шу йилнинг июнь ойида ўтказган мажлисида ушбу мактаб қурилиши масаласини ўрганиб чиқиб, тегишли чора-тадбирлар белгиллади. 1990 йилнинг IV кўртали учун қурилишга 70 минг сўмлик маблағ ажратди. Бироқ шундан кейин ҳам иш жойидан силжимади. Қарор қозғалди қилиб кетди.

Эндиги умидимиз — Сирдарё вилот Совети ва иқрооли комитетиданги мутасадди ўртоқлардан. Зора, уларнинг ёрдами билан «туя гўштин» еган мактаб қурилиши тугалланиб, фарзандларимиз янги йилдан бошлаб шинам синф хоналарда ўқишса...

Ворошилов район «Қизил Октябрь» қолхозини «Пахтакон» участкаси ота-оналари номида:

Т. ҲУЛДОШЕВ,
Ҳ. МАМАРАҲИМОВА,
Ғ. УМРАҚОВОВ ва бошқалар (жами 47 имзо).

• Муштарийларимиз хатларидан

МАРД БЎЛСА, АМАЛИЙ ИШ ҚИЛСИН

Куни кеча мени Коммунист партия сафига қабул қилдилар. Рост, мен бу кунини 20 йилдан кўпроқ вақт кўтдим. Партия йиғилишларида қатнашману, бир фикр сира тинчлик бермайдис нега шу вақтгача коммунист бўлолмадим? Қандай қилсам партияга кўпроқ фойдадан тегаркин? Тўғри, турғунлик йилларида менга ўхшаган оддий энгилларга партия сафига кириш осон эмасди. Баъзилар қатори «йўлнинг қилиб» ўтишни эса ўзимга раво кўрмадим. Бу ҳолни партия аъзоси деган юксак номга номуносиб деб билдим.

Ҳозир бизда нуқул партияни ёмонлаш одат тусига кийиб қолди. Бироқ мен бир нарсга қатъий ишонч ҳўсэл қилдим: партия бошқаро, коммунист эканлигини пеш қилиб, партия аъзоларининг ҳамда ўз мансабининг суниет-теъмол қилганлар бошқа экан. Ушундай шахслар ҳали ҳам орамизда бор, албатта. Партиянинг номини ёмонга чиқараётганлар ҳам худди ана шу шахслардир.

Бир нарсани таъкидлашни истайман. Оғир пайтда фақат Коммунист партияга халққа ёрдамга келган эди. Бутун унинг ўзи оғир аҳволда қолганида нега унга ёрдам бермаслигимиз керак? Ахир, уни ўзимиз тузганимиз-ку!

Мана шундай мураккаб жараида, голий қурашлар

ган гапларимни айтиш истагини туғишди. Кимнинг қандай дари бўлса, партиядаги турғунчилик ва қинғир ишларга мана шу партия сафидан туриб курашшини нега иштиёғ этмайди? Менинча, дунёда сарфат деган тушунча ҳали мавжуд. Онамизда ака — укамнинг, ота-болаларимнинг, кимнингдир «бир қилинги» ортиқча бўлса, қўлиниқига ўтиб, девор оша ўз уйимизга тош отмаймиз-ку...

Энди «Бирлик» уюшмаси раҳбарларининг баъзи ишлари тўғрисида. Улар жумҳуриятимиздаги ички ишларимиз ҳақида хориқча ёлгон-яшиқ маълумот бериб кўччилар соф вайжонли кишиларнинг газабини кўз-готи. Бунинг устига жумҳурият Президенти ва республика аҳолисини эзгу ишларига шўба билан қарашга кимнинг ҳаққи бор? Ҳеч вақт митинглар, иш ташлашлар, ҳўда-беҳўда очди эълон қилишлар билан тирикчиликни яхшилаб бўлмайди. Қолаверса жумҳуриятдаги барча муаммоларни шу ерининг ўзида биргаликда ҳал этса бўлади-ку. «Бирлик» ва бошқа норасми уюшмалар раҳбарлари эса халққа амалий ёрдам бериш ўрнига ҳаммамнинг фикрини қалтиришга уринадилар. Бунга эса тоқат қилиб бўлмайди.

С. ПУЛАТОВ,
филолог. Жиззах шахри.

• Визга ёзадилар

ЯНГИ ГАЗЛАМА НУСХАСИ

Намангандаги КПСС XXV съезди номли шойи газлампалар ишлаб чиқариш бирлашмаси ишчи ва муҳандислари кейинги пайтда халқимизнинг шойи газламалар бўлган талаб-бикни қондирш мақсадида хилма-хил маҳсулот турларини яратилишти. Корхонада Ҳ. Ҳалилов етакчилигидаги муҳандислар «Иллуфэр» деб номланган шойи газлама нусхасини яратдиш. Маъмур газламанинг афзаллиги шундан иборатки, у бўйлабиди, абрга боғланмайди, тароқланмайди. Хуллас, уч-тўрт жараёни босиб ўтмасданок тўқув дастгоҳларига етиб келади.

М. ҒАФФОРОВ,
Наманган области.

ЗАВОД КАСБНИ ЎЗГАРТИРМОҚДА

Илгари Андижон шахри экологиясига жиддий таъсир қилган гидролиз заводи энди атроф-муҳитни тозаловчи корхонага айлантирилмоқда. Бир йиллик снов-тажрибадан кейин завод ишчилари цехларини қайта иштирослаштиришга киришдилар. Бунда уларга СССР Медицина санаети вазирлигининг «Биотехника» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси яқиндан ёрдам беришти.

Ўтган йили корхонада сувда ўсувчи бир ҳўжайрали майда ўтлар етиштирадиган тартибга қеҳ қурилди. Маҳсулот заводнинг иссиқлик-энергия марказидан чиқётган захар-

• Қишга тайёрмисиз?

Жумҳурият халқ назорати қўмитаси муҳоширлари Ангрн кўмир кесмас (разрез)да бўлиб, нефть маҳсулотларини сақлашни аҳволи билан танишдилар. Улар бу ерда қаддан ташқари ҳўжасизлик ҳўлатларига дўч келдилар. Муҳоширлар эндигина иш бошлаш деб турганида ҳам эндики, бош муҳандис А. Ғездилов келиб қолди.

Бу ерни текширтиргани руҳсат бермайдис. Агар сизлар текширсанглар, бу ерда иш ташлаш боғланган кетиши мумкин. Шунинг учун биз текширишга руҳсат бермайдис.

Ҳар қанча уринмайлик, бош муҳандисни кўндириб бўлмади. Юқори ташкилотларнинг аралашуви билангина текширишга руҳсат олинди. Аҳвол билан танишар эканмиз, бош муҳандис важа-карсонининг тағи бўлиши ойдинлашди. У ўз корхонасидати ҳўжасизлиги эгасизлики яширмоқ ниятида «жу-да ишончли» далил — шах-

Бу ишга мутасадди бўлган бош муҳандис эса турли баҳоналарни қалайириб ташлади. Моддий жавобгар катта мастер Т. Абдуқодиоров эса: «Бўлиш мумкин эмас, одамларимиз ҳўлоқ, поёнка», деб ўзини оқлаётган бўлади. Бу ўринда биз энгил қўювчиларнинг ишини шўбҳота оломчи, уларни қораламон-чи эмасми. Аммо шу даражада эгасизлик бўлганидан сўнг қамомат ёки ортиқча маҳсулот қиқили табиий-ку! Бунларнинг ҳаммасини пулга қарадиган бўлсак, кимдир ўйнтадиган тўлаш, қамоматнинг ўзини қоплатиш керак! Шунини айтишга-да: «Ўтирлик билан ҳўжасизлик ўртаси бир қадам» деб.

Тартиб шу даражада бўлганда сўнг энгил етишмасиги турган гап Ангрн кўмир кесмасидатилар иш жойида тартиб ўрнатилган қўра, қойдага хилоф ишларни авж олдиришмоқда. Айратилган энгил миқдори бир ёқда қолиб, бензин ва дизель энгилсини сув қилиб қоборшмоқда.

БАҲОНАНИ ҚАРАНГ

тёрларнинг иш ташлашини баҳона қилаётган экан.

Ҳўш, корхонадаги аҳвол қандай? Илгари ҳам нефть омборидати аҳвол текширилганди. Иқрооли текшириб кўрдик. Афсуски, бундан уч йил муқаддам бу ердаги ҳўжасизлик қандай бўлса, шундайлигига турибди. Аҳвол ёмонлашган бўлса «монлашганки, яхшилланмаган! Ҳўмон иккита нефть омборидати сифмларнинг бирор тасига ҳам ҳўво алмаштиригич усуқналари ўрнатилмаган. Оқибатда иккита омборда йилгига 25 тонна атрофида энгилга ҳўвога учиб исроф бўлмоқда.

Қурувлардан энгилни сизиб нобуд бўляпти. Энг ёмон шунки, энгилни тарқаттичлар носоз. Уларга давлат стандарт белгилари ўрнатилмаган. Энгилни кам ёки кўп қуйилаётгани билан ҳеч кимнинг иши йўқ. Мойлар, турли сурков маҳсулотлари турли идишларда чамалаб тарқатилмоқда. Бу ерда ҳар кун зарур бўладиган асбоб-усуқналар умуман йўқ. Тафтишлар номини аниқлашмоқда.

Муҳоширлар ўша кунни тафтиш ўтказишганда, табиий йўқотини ва четгир ташлашлар қўлланилгандан сўнг қарийб 215 сўмлик қамомат қиқди. Ортиқча маҳсулот эса 13 тоннадан ошиб кетди. 10 тоннадан зиёд дизель энгилсининг қардан келиб қолганини ҳеч ким билмади.

Қиш эшик қоқиб турибди. Энгилни танқис. Ишда ўзгариш бўлармикин?

С. САЛИМОВ,
А. ИНОЯТОВ,
Ўзбекистон ССР Давлат нефть маҳсулотларидан фойдаланиш назорати бош бошқармаси ходимлари.

СССР ДАВЛАТ ХАВФСИЗЛИГИ КОМИТЕТИ ВА СССР ВАЗИРЛАР КЕНГАШИ ҲЎЗУРИДАГИ ДАВЛАТ БОЖХОНА НАЗОРАТИ БОШ БОШҚАРМАСИДА

СССР Давлат хавфсизлиги қўмитеси СССР Вазирлар Кенгаши ҳўзуридати Давлат божхона назорати бош бошқармаси билан биргаликда «Шереметьево» ҳўжалар аэропорти орқали жулда катта миқдордаги тилла-лар, зартарлик буюмлар ва гоёт харидорлар санает молларини лйрини ўтказиш билан шўғулланган уюшган кинийи турғунлик Москва, Ереван, Тбилиси шаҳарларидати аъзолари фаолиятининг пайини қирқди.

Жинийи гуруҳ аъзолари Ички ишлар вазирлиги ва божхонанинг айрим вакилларини ҳўхўққа аид фаолиятга жалб этган эдилар. Чекистлар ва божхона

ҳодимларининг биргаликдаги куч-гайратлари ёрдамида, шунингдек тергов жараёнида қонтрабанда аъзоларининг жинийи алоқаларини фот этилди. Мамлакат иқтисодиётига ва нуфузига жиддий зарар етказган жинийи тайёрлаш ва амалга оширишнинг аниқ манзаралари ҳўжжатлаштирилди.

Иш юзасидан 22 киши қамолқа олинди, улардан қонунга хилоф равишда тўпланган пуллар ва салкам бир миллион сўмлик қимматбаҳо буюмлар тортиб олинди.

Иш юзасидан тергов тугалланди, материалларни СССР Прокуратураси судга топширди.

ОТАХОНЛАР МАМНУН

Наманган иқрооли комитетидати 42 нафар Улуғ Ватан уруши ногиронларига янги уй-жойларнинг қалитлари тантанали равишда топширилди.

Сизларга Улуғ Ватан урушида кўрсатган жасратиниғиз ва халқ ҳўжалигини мустаҳкамлашдаги шикоятиниғиз учун йўлтиёзли равишда янги уй-жойларнинг қалитларини топшириб, сифат-саломатлик тилайман, — деди шахар иқрооли комитети раиси Ғ. Маматқулов. Шундан кейин «Пахтакор» қўчасида яшовчи Деҳқонбой Танаевга уй қалити-ни топширдик. Шунингдек, Ғўломжон Иномов, Семён Нестеренко, Абдул Ҳасанов каби отахонларга ҳам янги уйларнинг ордерлари берилди. Яна 150 нафардан ортиқ уруш ногиронлари ва байналмилалчиларга ана шундай сарфат кўрсатиш кўзда тутилган.

Т. СУЛAIMОНОВ,
«Совет Ўзбекистони» жамоатчи муҳбири.

Тўрақўрғон ноҳиясидати юқумли касалликлар шифохонасига бориш. Шифохонада қатъий тартиб ўрнатилган. Ҳўвли, йўлакчалар чинидек тоза. Аноян гуллар кишининг баҳри-диллини очади. Веморлар ётган хоналар саранж-сараншта. Бироқ хоналарда белгилангандан кўпроқ қароватлар қўйилган.

Шифохонага келганимизда чақалоқнинг аҳволи оғир эди. — деди Дмитрий номли жамоа ҳўжалиги аъзоси Зоҳида Иноятова. Ҳўзир аҳволи яхши бўлиб қолди. Шифокорлардан миннатдорман.

Лекин Сайрам қишлоқ шўросига қарашли табиодонлик пунктда бўлган 85 ёшли отахон Ўрашбой Ҳ. кимов шундай деди:

— Мен сингари қариларини шифокорларимиз ҳаминша ҳўшумуомалалик билан кутиб олади. Ахир ширин сўз жон озиги, дейдилар. Бироқ бу ердаги шароитни яхши деб бўлмайди. Ҳатто оддий курсилар ҳам синган, борлари ночор аҳволда...

Отахоннинг қуянганича бор. Қишлоқ шифохонаси «Москва» қолхоз эски клубининг бир бурчигига жойлашган. У ерга қирсангиз, на палос, на қабулга келган веморлар ўтириб турадиган стол-стуллар бор. Фақат ҳар жой ҳар жойда эски курсилар бор, холос.

Бошқа жойларда ҳам мана шу манзараларнинг гу-

да битадан табиод-доя пунктида қуриш ташаббуси билан чиқдик. Ушбу тадбирга асосан бу йил 12 та ана шундай қишлоқ шифохоналари бунёд этилди. Уларнинг ҳар бирининг қурилишга ноҳия партия ва совет органлар раҳбарлари мутасадди этибди. Шундан кейин, Нумладан, менга Найманча қишлоғидати қурилиш топширилган. Бу қурилишлар харажати албатта, ноҳиямиз ҳўжалик корхона ва ташкилотлари

• Саломатлик дастури

МАСЪУЛИЯТНИ ОШИРИШ КЕРАК

ностикка каби 8 та бўлимнинг ташкил этилгани натижада та меҳнаткашларнинг вилот шифохоналарига қатнаб даволаниши 6 — 7 фойдал 1 — 1,5 фойдга қамайди. Бироқ бу ерда ҳам жиҳозлар, тиббий асбоб-анжомлар етишмади. Наҳотики, партия, совет ташкилотлари ички имкониятлардан фойдаланиб, ноҳия шифохоналарини заҳар жиҳозлар билан таъминлай олмаса? Шу савол билан ноҳия иқрооли комитети раиси Омонулло Исмату-

зиммасига тушди. Ўзининг ўйлаб кўрини, бир неча минг сўм сарфлаб қурилиш қилган ҳўжалик ёки ташкилотдан яна бир неча минг сўмга тиббиёт аппаратлари ва турли жиҳозлар олиб беришни талаб қилиш қийин. Қолаверса, ўша ташкилот ва корхоналарнинг ҳам ўзига яраша таъминот муаммолари бор. Биз эса имкониятларимиз даражасидати барча ишларни қилишимиз.

Ноҳия соғлиқни сақлаш бюджетига пул бор.

А. МАДАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» муҳбири.

6

7

8

9

10

— Завод кўрманг, сиздаки билармон, лав-
зи ҳалол китобхоналар бориға шукур. Бу —
бутун бир ҷиҳаз, оломонки ҳалқ даражасига
кўтарғич ҳолат — қаноатнинг ўзини. Бар-
дош ва савоқат сирасидан сўз кетганда эса,
Ҳамид Олимжон «Кўнгил боғида» очилган
жамла ва шоира Зулфиянинг айтганларини
унутмаслик лозим: «Кўп ўтмай, ҳаёт менга та-
лаб ва қаттиққўл мураббийни бахш этди
(яъни шоир умр тўйлари 1935 йилнинг ёзида
бўлган эди. — С. А.) Ҳаётнинг ўн йили,
фақатгина ўн йили Ҳамид Олимжон билан
ҳамнафас ва ҳамқадам ўтгани мен учун улкан
бахт бўлди».

— Балли, Кимки бу заҳматқаш онлағ шак
келтирса, беҳаёлик кўрсатса — гуноҳға бота-
ди... Шу жиҳатдан кейинги пайтларда Ҳамид
Олимжон ижодининг тағ-томирига оид, баъзи
илмий-таъқиқий мақолаларига, хусусан, «Фит-
ратнинг адабий ижоди ҳақида» 1936 йили бо-
силган асарига оид балеанд-наст «тортишма-
лар» одам руҳини кир қилгудай.

— Манзаранинг бунчалигини билуришми-
лар, деб турганим. Қойил, Мени яна бир
марта шод айладилар. Ҳайратингизга келсак,
афсуски, ўрилли, тағи бор. Шундай экан, дард
кам ерда — даҳмаза кўп. Азалдан, Бунис ет-
магандай, Улуғ Октябрга қўшқанот берган ян-
ги тузум томирига болта солишлар ҳам ба-
шарасини кўрсатмоқда: гўё хурриятпарвар со-
циализм арсона, коммунистик келажак шун-
доқ эртак, капитализмга қайтишдан ўзга на-
жот йўқ эмас...

— Қўнға гап-ку буларки. Қинғир ишнинг қи-
йғи деганларидек, адбимиз Фитратдаш
шунга яқинлари бор эди. Ҳамид Олимжон-
нинг 30-йиллардан бошлаб ёзган мақолалари-
ни бир эсанг-а? Ана шу таразда «бузилган-
ларнинг дийдасига», «изланишларига» ан-
дан тўғри жавоб топилади. Бироқ, мураккаб
савдоларга тўғроқ ўша айланди замон муҳти-
ни хотирадан қизқайи жавоб излаш ке-
рак, албатта. Масалага атрофлиқ, бутунаси-
га қараган тадқиқотчидан айлансанг эрийди.
Тарих ҳақиқатини билмай, замон борди-ке-
лди-сини синмайи осмонда юриш эса — кийойи
калбабиниқ. Е нотуриғим?

— Нега нотуриғи бўлсин! Кўнға қўш, қў-
зига юлдуз аширган ҳар қайси одам ҳаётини
мазмун шундан иборат бўлмоғи — Ҳамид
Олимжоннинг дунё-дунё орузи, ишончи,
бахти эди. Шоир ва олимнинг шодлиғи юра-
тида ўти бор одамлар, тириклик, яратувчи
мардан майдонлар, тиним билмай ажишлик ва
гузаллик қамолотини изловчи фидойилардир:
юрак тоза — тилан тоза, ижод осмон тоза.
Фозил бахши билан Ҳамид Олимжон ўртаси-
даги ота-бололик меҳрини, тиник ижодий ҳа-
корлик сарфасини ана шу иродадан топиш-
қозим. Аму бирла Сир дарёлари қўйишдан
Олом денгизи бўлмаганидек, озғани адабиёт-
нинг бетакдор қўйиши ела эзма сўз санъати-
нинг оташин шоири бирлашганда санъиғи
таҳрири ўта пишқ ҳозирғи «Алломиш» до-
сти — ўзбекнинг шухратини жаҳонга кетган
алп асари қай аҳволда замондошларимиз қў-
лига етиб борган бўларди?

Билмадим. Яқин кечмишга қадар «Алло-
миш» — мардалик, муҳаббат ва дўстлик до-
стига қўл урган заҳматқашларни, фольклор
шайдоси олим Ҳоди Зарифия, феодализм-

(Давоми. Боши газетанинг 14 октябрь сониди).

га ҳушмадгўйликда, миллий маҳдудлик ва,
хатто, космополитизмда айлаб юрган «нодон
кўнгилларни айтмасизми. Бу каби мафку-
равий таъқиқдан, бир йўла, «Алломиш»ни рус
тилига таржима қилишда баъдий жасорат кўр-
сатган москвалик ёзувчи Лев Пенковски ҳам
четда қолгани йўқ.

— Ҳоди Зарифни тилга олганга кўп яхши.
Не-не чистолардан ўтган олимнинг мана бу
тағдор сўзларига бир қаранг-а: «Профессор
Фитратнинг революциягача бўлган «Ўзбек
адабиёти тарихи» асарининг муҳокамаси ҳам
фойдали бўлган эди. Бу асар муҳокамасига
Отамон Ҳошимов, Ҳамид Олимжон, Уйғун,
Буюк Каримов ва бошқа адабиётшунослар қат-
нашдилар. Фитрат агар 20-йилларда тарихий
ўтмишни идеаллаштирган бўлса, 30-йилларда
эса, у вулгар социализм асотидада ўзбек
классик адабиётининг аҳамиятини, Лутфий,
Алишер Навоий, Бобур ва бошқа классик
ёзувчиларнинг энг яхши асарларини ингилис-
ларча инкор этди, бу сиймоларни асосиз
равншда феодал сарой адабиётига киритди,
ўзбек классикларининг юксак баъдий маҳора-

ҳолатга жавобан, «От чопса гумбурлар
тоғини дерази, — деган экан Фозил шоир Йўл-
дош ўғли, — урушда билинар мардининг са-
раси».

Ва, ёки, бу валломат тўғри гўзал мубола-
гани олинг, одамни «эри» титратди:
Тилкасам қўриқди дарёнинг туми,
Наъра тортсам қўлар кўрғоннинг тимми.
Ҳа-а, нақадор томири чучур, маъноси қўй-
ма байт. Е хато қилдимми?

— Йўқ, топиб айтсан. Коинот минтақасида
сиз каби ақли бедорлар бор экан, азиз китоб-
хоним, адолат синмайди. Бу қаноат Ҳамид
Олимжоннинг адабиётимиз улуғ отаси Али-
шер Навоий қўлбазмалари устида олиб борган
меҳнатига, беназир Алишеримиз ҳақида эзил-
ган бир туркум мақолаларида ажаб чирой
очади. Нодон кўнгилни ҳар ҳаёлга бўлиб
юршган Шарқ ва Ғарб шарқшуносларига
жавоб қайтариб, «Навоий ўзбек тили учун ку-
раш байроғини юқори кўтарган шоирдир, —
деган фикрни такрор-такрор қайд қиларди
Ҳамид Олимжон. — «Навоий даври ўзбек
тарихий адабиётининг энг юксак давридир.

Навоий ва халқ, Навоий ва адо-
лат, Навоий ва тириклик санъати ҳақи-
даги фалсафий қарашлари қонига, жонига,
томир-томирига синиб кетган. Унинг «Салом,
Пушкин», «Муҳаммад Амин Муқимий», «Ўзбек
халқининг адабиёти» сингари илмий-адабий
асарлари ҳам шу майдонга ярашқ фарҳод-
лардир.

«Бизнинг баъзи ёзувчиларимиз учун нима
етишмайди? — саводини ўртага ташлайди
Ҳамид Олимжон ва ўзига-ўзи ўхшатма жавоб
топади. — Зарурий ва ҳақиқий меҳнатсевар-
лик ҳисси етишмайди. Биз ўзимизда Л. Н.
Толстойни ўз асари «Уруш ва яраш (тинчлик)»-
ни етти марта қўчириб эзишга мажбур этган
меҳнатсеварлик туйғусини тарбиялашимиз
лозим. Халқ ишида ендон, фақат ҳалол
меҳнатни одат қилган ижодкоргина бу ақлни
айтмоғи, ва унга чиндан амал этмоғи мумкин.
Абадий тилсимиз шунда бўлсамикин?

— Балки! Ҳалол меҳнат толмас бардош,
бегараз, одил муносабат чашмасидан қайнаб
чиққан оби ҳаётдир. Китобхоналар билишча,
кўп жафоқаш шоир-таржимон Семён Липкин

«Яна шунинг айтмоғим кераки, Ҳамид
Олимжон ўзбек маданиятининг яриқ вата-
нларини бўлишчи қарамай, мактабчиликка
бормасди, ўзалиғини ҳаммадан устун қўйиш
хато деб биларди. Чўлпондек ақлий шоир
ва Абдулла Қодирийдек прозаикдан жудо
бўлиш орасида ўзбек адабиёти қаттиқ заво-
л қўрди деган эди у».

— Бундан чиқди, биз ҳали кўп нарсани
билишмайми, ёки, ўзини фақат гапга бичган
чаламулаллар бодани, китобхонини оворга қи-
лиш билан банд. Ҳа-а, буларга ҳам қайтари
бордир, ахир.

Хўш, десак, шу билан ўқувчининг — китоб-
хонинг саволлари, бу гал, адоғига етди.
Сизни 1937 йилнинг ноябрга, Тошкентнинг
Обсерваторская кўчасидаги Ҳамид Олимжон
дўнбига қайтараман-да, тинч ўтириб ҳикоя-
гизни тинглайман, агар ижозат бўлса, май-
лими!

— Майли. Тийрак шоир қалағасини йўқот-
мади. Умидиғам, алағиғам жавобини сер-
машаққат ижод баҳри-баҳоридан кашф қи-
лмоқни зўр савод этганида қўрди. Адибнинг
назоқат-нафосат дўнбига ғарқ «Урик гулла-
ганда» (1937), «Кавоб» (1937), «Дўмбиранинг
махтови» (1937), «Шодлиқни қўйлагининг
сабаби» (1938), «Ўзбекистон» (1939) каби ли-
рик шеърлари, «Икки қизнинг ҳикояси»
(1936—1937), «Ойгул билан Бахтиёр» (1937),
«Зайнаб ва Омон» (1938), «Семурғ» (1938)
сингари эпик достонлари, ҳикоя, очерк ва,
публицистик асарлари, таржима ва мақола-
лари ҳалиғи фикрнинг аниқ далилидир. Мана
бу ҳам:

Бахт топишмас ҳеч бир замонда,

Эл қўл бўлса, бўлса яланғоч.

Жаннатларни яратган одам,

Натижада ўзи қолса оч

Ҳамид Олимжоннинг А. С. Пушкинни сев-
ган, «Кавказ асирин» билан «Сув париси» по-
эмаларини ёниб ўзбек тилига ағдарган жой-
ларини излаганимда, йўлим Чирчиқ дарёсини
ёқалаб кетган Чимён тоғлари сари тушди.
Ҳайрон қолган эдим: нечүк гўзаллик!

Бу ўринда шоирнинг яна бир иқдорини
айтмоқ лозимга ўхшайди: «Пушкиндан муваф-
фақият (таржима) қилинган ҳар бир парча,
ҳар бир сатр шоир ижодида муҳим бир бос-
қич, чунки, бу адабиёт-иҷодий иш содада тил-
мочлик эмас», деган Ҳамид Олимжон мана
бу савол-жавобни қўзғайди. — Сўнгги йил
ичида ўзи ҳеч нарсга яратмасдан, Пушкиннинг
бирор асарини муваффақият билан таржима
қилиб берган шоирни ижодий жиҳатдан ўсма-
ди, қотиб қолди, деб айтиб бўладими! Асло
йўқ. Пушкин асарларини ўзбек тилида бериш
жуда қийин иш. Буюк шоирнинг ўлмас асар-
лари ўзбек тилида қай товуш билан жанранг-
лади! Ўзбек тилидаги Пушкин шеърларида
оригиналдаги руҳ ва шира сақланганми! Бун-
дай бир ўхшашликка эришиш жуда қийин.
Шунинг учун ҳам Пушкиндан бирор асарни
яхшилаб таржима қилиш билан шоир ўз ижо-
дида янги бир поғона ошади.

(Давоми бор).

ҲАМИД ОЛИМЖОН ЖАСРАТИ

Улуғ шоир таваллудининг 80 йиллигига

Сарвар АЗИМОВ,
Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси.

тини қуруқ сўз ўйини деб атади, уларни фор-
малистликда айблади, уларнинг асарларида
олдинга сурилган гоя фақат сўфизмдан ибор-
ратдир («қадим-жаҳид», «усули янги жаҳид»)
қарашларидан насяга олинган назар. — С. А.),
деди. Халқ достонларининг ижодчилиги ва улар-
ни сақлаб, қуйлаб келатган халқ шоирлари-
ни — бахшиларини «позис» яратишга қодир
бўлмаган, фақат тайёр нарсаларни ижро эту-
в

● Ҳамид Олимжон дейилганда
меннинг кўз олдима кенг халқ ома-
си олдига балеанд минбардан туриб,
ўз қалбнинг садоси ва ақлининг
ёруғи билан сўзлашаётган ёки шеър
ўқийётган ажиб, нафис ва жозибдор
шоирнинг қиёфаси туради.
Мақсуд ШАЙХЗОДА.

чилар» деб ҳисоблади... Ҳамид Олимжоннинг
иш методиди дадиллик, ўткир принципал-
лик ҳамма вақт Фитрат ва унинг тарафдорла-
рининг норозилигига сабаб бўларди. Лекин
севишли шоиримиз ва олимимиз Ҳамид Олим-
жоннинг юраги ҳамма вақт тоза эди Бундай

Ўзбек адабий тили ана шу Навоий даврида-
гина юзга келди, ишланди, зўр адабий бир
тил ҳолида қамолга етди ва классик адабий
тил бўлиб қолди. Бунинг қўйиши, албатта, На-
воий эди. Бир олам илмий-тарихий асарла-
ридан қатъи назар, 47 минг мисрадан иборат
«Чор девонини» яратган, 60 минг мисрага яқин
шеърни ўз ичига олган «Ҳамсани» ўртага та-
шлаган, 6 мингга борар форса ғазаллар бит-
ган «Бизнинг буюк Алишеримиз, — дейилди
Ҳамид Олимжоннинг «Навоий — ўзбек тили-
нинг яратувчиси» мақоласида, — шеър-позия
бобиде жаҳон адабиётининг энг бири-чи ўрин-
ларида туради».

Миллий ифтихор нидоси

Ушандайин қилг вақтларда айтмоқ осон
бўлмаган миллий ифтихор нидоси Ҳамид
Олимжоннинг Навоий ва замонамиз,

бу тўғрида янги гап айтган эмишим!
— Айтган. Бор ҳақиқатни. Икки дўст ора-
сида ўтган юрак туйғуларини инсоф билан
қайтаргани рост. Сизга маълумки, Семён Лип-
кин ўзбек шеърининг хушгазб таржимон-
ларидан бири. Адабиётимиз бекиёс асоскори
Алишербекнинг «Лайли ва Мажнун» достони-

Ҳамид Олимжон тўғма ва но-
дир талант эди. Унинг қонига, ўз-
лиғига, қўз қорачиғига, тўқсон икки
томирда тўғма бир - зукколик,
шонора бир сажия, билгичлик, бур-
ролик, нурбахшлик, ёриқ қалб, одоб
аён пешонасида ва ирриқ қўзларида
улуғлик очик-ойдин эди...
МИРТЕМИР.

нинг улуғ Пушкин тилидаги идрокли таржи-
маси ҳам шу киши қаламига мансуб. Ҳамид
Олимжон билан 1938 йили танишганини,
Алишер Навоий «Лайли ва Мажнун» достони-
ни қўлиғига ола Москвадаги уйига кириб
қолган ўзбек шоирининг унга ёки қолганини
эслар экан, Семён Липкин манави сўзларини
қайд этди:

Самарқанд шаҳридаги 20-дорихона жа-
моаси аҳлига табиий хизмат кўрсатиш
ойлик режаларини 115 фозга уддалаетир.
Суратда: (чапдан) дорихонанинг илгор

тиббётчиларидан Гулбаҳор Маҳмудова
ва Гулҳеҳра Ҳатамовлар дори тайёр-
лашмоқда.
Ғ. АЛИЕВ сурати.

«02» хабар қилади

Майхўрлар

— Қани, ошна, 15 минг сўм
чўзишга ҳозирлан.

Жиззах шаҳридаги «Олтин
водий» ресторани буфетининг
мудирини ўзига қаратилган қўш-
тиғли миллик озғина қўзи ту-
шиб, бироз доғдираб қолди.
Бироз ўтган, ўзига келиб та-
лаби бажаришдан бош тор-
ди.

Босқинчилар қуруқ қайтмас-
лик мақсадида бўлса керак,
буфетининг нарисга суриб қўйиб
650 сўмлик савдо пулини, 20
шиша арок, 20 шиша шам-
панское ва 30 шиша пепси
кола ичимлигини олиб жўнаб
қолишди.

Кеч ҳабар берилганига қа-
рамасдан жиззахлик изку-
варлар жиноятчилигини қолқон-
га тушириш қораларини пух-
та кўришди. Натижада мили-
ция қодимлари томонидан қо-
перативларда: бирда ҳақ-
доғчилик қилаётган Тимофей
Т. ушланди. Илгери судланган
бу шахсининг уйи тинтув қилин-
ганда, тугмачали қўлболо пи-
ячқ, қўштиғли қирқма миллик,
3 донга ҳарбий-дала кийими,
радиостанциянинг 6 та антен-
наси, 16 калибри 4 донга ўқ,
мушкетерпачанининг 20 донга
ўқи топилади. Бир неча кун ўт-
ган унинг шерикларидан би-
ри, ҳеч қерда ишломайдиган
Абдулла Э. қўлга олинди. Хо-
надонини қўздан кечирш чо-

Таҳликали вазият

● Андижон машинасозлик
корхонаси ҳудуди яқинига жой-
лашган уйларда истиқомат қи-
лаётган фуқаролар яқинда
бир неча соатли тағи вазиёт-
ни бошларидан ўтказишди.
Бирон-бир қор-қол ўш бери-
шининг олдини олиш мақса-
дида улар хавфсиз зонага қў-
чирилди.

Нега фақатгина тадбирга
мувофиқ этилди! Завод ҳу-
дудидида 50 тонналик қистер-
надан олинганте бензинга ўт
кетиб, у оловли бомбага айла-
нишга ош қолди. Фалокат
чиққан жойга сақонли дақиқа-
ларда етиб келган ўт ўчирув-
чилар, шахар ички ишлар бў-
лими ва СССР ички қў-
шинларининг 100 нафар қоди-
ми салкам икки соат давоми-
да ўт билан олишиб, уни жи-
ловлашди. Уларнинг тахминга
лояққ мардликларига ва жасо-
ратлари туйғайлигина қурбонлар
бўлишига йўл қўйилмади. 2-
йиғув цехининг таъмирча устаси
қаси айвон, таъмир махсусот-
лар, ёнгил-мойлаш матери-
аллари оморби, компрессор
цехи, жами бир миллион сўм-
лик моддий бойлиқлар асраб
қолишди.

Бироз ёнгини унча-мунча за-
рар етказишга улгурди. 2-цех-
нинг икки минг қаварат метр
ҳақидаги қопламаси, бир қисм
ўсуналарни қуйиб қул бўлди.

Бедарак йўқолган қидирилмоқда

● Жумҳурият ички ишлар
идоралари томонидан Наман-
ган шаҳар, Тельман кўчаси 61
уйда яшаган, 1937 йилда ту-
тилган Қамол Нурриддинов қи-
дирилмоқда. У 1989 йилнинг
25 январь кунини эрталаб уйдан
қиқиб кетиб, дом-дараксиз қў-
қолган.

Белгилари: бўйи 173—176
см, гавдаси ўртача, сонига оқ
орлаган, қарини қолларни қор-
ра, мўйлаби бор, чап қўлининг
бармоқларига «1937» рақами
ёзилган. Рухий касал.

Қамол Нурриддинов ҳақида-
ги биланларингизни энг яқин
милиция бўлимига 02 те-
лефонни орқали ҳабар қи-
лишгизни сўрамакми.

Ғ. БОЛТАБОВ,
Жумҳурият Ички ишлар ва-
зирлиғи матбуот маркази хо-
дими, милиция капитани.

Муҳаррир
Р. РАҲМОНОВ.

Реклама ва эълонлар

ЮТУҚЛИ
ОМОНАТЛАР
ЖАМГАРМА
БАНКЛАРИГА
1990 йил 9 октябрда
Чирчиқ шаҳрида
ўтказилган
96-ЮТУҚЛАР
ТИРАЖИНИНГ
РАСМИЙ ЖАДВАЛИ
ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ
БАРЧА ЖАМГАРМА
БАНКЛАРИДАГИ ЮТУҚ
ЛИ ОМОНАТЛАР БЎЙИ-
ЧА ҚЎЙИДАГИ СЎТ НО-
МЕРЛАРИГА ЮТУҚЛАР
ЧИҚДИ

Сўт номерлари	Ютуқ миқдори (жамгарманинг уртача суммасига нисбатан фоз: Ҳисобиди)
A-030	25
A-073	100
A-090	200
A-130	25
A-171	25
A-202	25
A-254	100
A-290	25
A-337	25
A-361	25
A-402	25
A-479	25
A-505	25
A-558	25
A-569	25
A-620	25
A-673	25
A-693	25
A-735	25
A-797	25
A-811	50
A-875	25
A-912	25
A-923	25
A-978	50

Сўтлар сонин мингдан ор-
тиқ бўлган жамгарма банк-
ларида кейинги барча минг
рақамли сонлардаги ўша
сўт номерлари ҳам ютди.
Масалан, A-1030, A-2030 ва
ҳоказолар. A-1171, A-2171
ва ҳоказолар. A-1202, A-
2202, A-3202 ва ҳоказолар.

ТИРАЖ КОМИССИЯСИ-
НИНГ РАИСИ — Чирчиқ
шаҳар ижроия комитети ра-
исининг ўринбосари З. М.
ГЛУШЧУК.

КОМИССИЯНИНГ МАСЪУ-
Л ҚОТИБИ — Т. М. МИННІБАЕ-
ВА.

ПУЛ-БУЮМ ЮТУҚЛИ
ОМОНАТЛАР
ЖАМГАРМА
БАНКЛАРИГА
1990 йил 9 октябрда
Чирчиқ шаҳрида ўтказилган
14-ЮТУҚЛАР
ТИРАЖИНИНГ
РАСМИЙ ЖАДВАЛИ
ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ
БАРЧА ЖАМГАРМА БАНК-
ЛАРИДАГИ ПУЛ-БУЮМ
ЮТУҚЛИ ОМОНАТЛАР БЎ-
ЙИЧА ҚЎЙИДАГИ СЎТ
НОМЕРЛАРИГА ЮТУҚ
ЛАР ЧИҚДИ

Сўт номер- лари	Ютуқ миқдори (жамгарманинг уртача суммасига нисбатан фоз: Ҳисобиди)
B-023	25
B-072	50
B-100	25
B-134	50
B-192	25
B-236	25
B-279	25
B-305	200
B-352	25
B-396	25
B-438	25
B-443	25
B-504	25
B-552	25
B-566	25
B-613	100
B-659	25
B-684	25
B-726	25
B-784	25
B-816	100
B-843	25
B-898	25
B-934	25
B-983	25

Сўт сонлари мингдан ор-
тиқ бўлган жамгарма банк-
ларида кейинги барча минг
рақамли сонлардаги ўша
сўт номерлари ҳам ютди.
Масалан, B-1023, B-2023,
B-3023 ва ҳоказолар, шу-
нингдек, B-1134, B-2134,
B-3134 ва ҳоказолар.

ТИРАЖ КОМИССИЯСИ-
НИНГ РАИСИ — Чирчиқ
шаҳар ижроия комитети ра-
исининг ўринбосари З. М.
ГЛУШЧУК.

КОМИССИЯНИНГ МАСЪУ-
Л ҚОТИБИ — Т. М. МИ-
ННІБАЕВА.

Ўзбекистон ССР Телеку- рату ва радиовишториш давлат қўмитаси жамоаси қатта тар- ломон М. Ғофуровга отаси	Ўзбекистон жумҳурият ри- диовишториш ва овоз ёшиш уйи жамоаси шу қорхонанинг директор ўринбосари Х. О. Аб- дулмонидовга отаси
Наим ҒОФУРОВНИНГ	Омонулло АБДУМАННОВНИНГ
вафот этганини муносабат билан чўқур тўғридан нахор қилади	вафот этганини муносабат билан чўқур тўғридан нахор қилади

ТВ: 16 октябрь, сешанба